

Opgave Watersysteem

Portefeuillehouder(s):	Gerben de Boer, Cees Pieter van Burgsteden, Monique Plantinga, Remco van Maurik
Organisatie:	Opgave Watersystemen

Beleidsvelden

- Inrichting en onderhoud watersystemen
- Planvorming

Waar zijn we van

Het watersysteem zorgt voor een juiste kwalitatieve en kwantitatieve verdeling van water. Het areaal bestaat 15.000 ha boezem, en circa 1.100 geautomatiseerde kunstwerken, 5.750 stuwen en 5.150 inlaten in de deelsystemen die we dagelijks inzetten. De 5.900 kilometer hoofdwatgangen en bijna 118.000 km schouwwateren zorgen voor een fijnmazig watersysteem waarin we landbouw, natuur en de mienskip in Fryslân bedienen.

Goed waterbeheer van de boezem (watersysteem dat een aaneengesloten stelsel van meren en kanalen omvat) staat in directe relatie met de zogenaamde deelsystemen van ons watersysteem. De deelsystemen onderscheiden zich in zandgebieden, veengebieden en kleigebieden met allemaal hun specifieke eigenschappen, geschiedenis en opgaven voor het waterbeheer.

Om watertekort op te vangen en wateroverlast te voorkomen maken we gebruik van de werking van de Friese boezem. Via de boezem voeren we water vanuit de beken en polders af naar het Lauwersmeer, de Waddenzee en het IJsselmeer. Watertekorten vullen we aan vanuit het IJsselmeer en we verdelen dit in ons beheergebied door het handhaven van een goed oppervlaktewaterpeil in de 8.000 peilvakken.

Naast het reguleren van water, beschermen en verbeteren we ook het oppervlaktewater. Ongeveer de helft van het oppervlakte aan water in ons gebied is aangewezen als KRW-waterlichaam. Hiervoor gelden specifieke doelen voor de waterkwaliteit.

Samen met andere overheden, landbouw, natuur en de mienskip maken we plannen voor inrichten van bergingsgebieden voor water. We laten zien dat we als waterautoriteit sturend willen en kunnen zijn voor de ruimtelijke inrichting van Fryslân. Daarnaast doen we mee in het klimaatprogramma.

Trends en ontwikkelingen

Het Fries Programma Landelijk Gebied is de (verplichte) provinciale onderbouwing van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Het Rijk heeft in januari 2024 een ontwerp-NPLG ter inzage gelegd. Wetterskip Fryslân heeft in samenwerking met alle Nederlandse waterschappen een inspraakreactie ingediend. Medio februari 2024 heeft het Rijk een Handreiking voor opstellen gebiedsprogramma's gepubliceerd met daarin de vereisten waaraan het ontwerp FPLG (op te leveren uiterlijk 30 september 2024) zal worden getoetst. Het aanpassen van ons watersysteem aan klimaatverandering vormt een belangrijke en integrale opgave binnen het FPLG. Daarin helpt de implementatie van de BOVi om stap voor stap toe te werken naar een klimaatbestendig watersysteem. Ook in praktische zin wordt deze implementatie vorm gegeven, ondersteund door ervaringen en bevindingen van de afgelopen hoogwaterperiode.

Binnen FPLG wordt ook gewerkt aan het ontwerpen van een Gebiedsgerichte Aanpak (GGA). Daarbij wordt uitgegaan van dezelfde structuur als die de BOVi omschrijft, namelijk deelgebied Zand, Klei, Veen, Waddeneilanden. Naast oog voor het landelijk gebied werken we ook verder aan kaders en richting voor Bebouwd Gebied. Ook hiervoor heeft de BOVi een aanzet gegeven op hoofdlijn, Maatregelen die we dus nader uit moeten gaan werken.

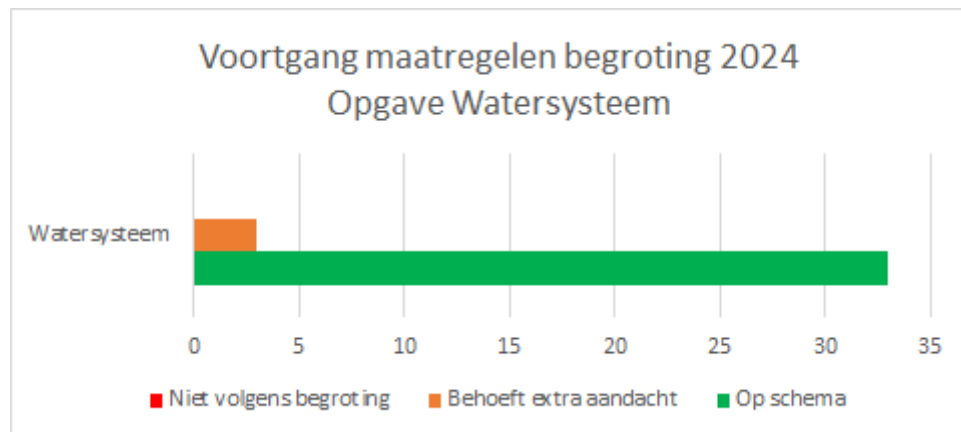
Het uitvoeringsplan 2024 van Veenweide is ambitieus. De kans bestaat dat er een vertraging gaat ontstaan in de voortgang van het programma voor 2024. Gesprekken over betekenis en gevolgen hiervan zijn gaande.

De deadline voor het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) komt snel dichterbij (2027). De voorbereiding van evaluatie van de doelen van het KRW staat in de steigers. De waterkwaliteit vraagt steeds meer aandacht. Door onder meer verbeterende meetmethoden wordt de chemische verontreiniging van het water door stoffen en medicijnresten, hormonen en bestrijdingsmiddelen steeds duidelijker. Het gevaar van deze stoffen heeft voor ons gevolgen op gebied van regelgeving, zuiveringstechnieken en monitoring. Samenwerking met andere sectoren, bedrijven en burgers is hierbij een must. Ook kan goed toezicht problemen met grondeigenaren voorkomen en voortijdig oplossen. Voor de voortgangsrapportage leidt dit nog niet tot financiële consequenties, maar in de Perspectiefnota is hier een onvermijdelijke ruimtevrager voor opgevoerd.

Begin maart werd een hoge concentratie PFAS vastgesteld in het oppervlaktewater van de Jelsumer Feart. De impact hiervan is onderhanden in nauwe samenwerking met GGD, Gemeente Leeuwarden, de vliegbasis Leeuwarden en de Rijksvastgoeddienst als beheerder van de vliegbasis.

Voortgang beleidsmaatregelen

In onderstaande tabel is de voortgang van de beleidsmaatregelen aangegeven. Daar waar de voortgang niet op schema ligt (rood of oranje) wordt deze hieronder toegelicht.

Reguleren van watertekort en wateroverlast

Wat willen we bereiken?

Overdracht stedelijk water

Deze term zullen we omdopen tot Bebouwd Gebied. Daarbij sluiten we zoveel als mogelijk aan bij de strategische en beleidsuitgangspunten van het Landelijk Gebied.

Wat gaan we daar voor doen?

Wegwerken achterstallig onderhoud.

Voortgang maatregel

Het wegwerken van het achterstallig onderhoud wordt overeenkomstig de overeenkomsten, in overleg met WF, uitgevoerd door de gemeenten. Het wegwerken van het achterstallig baggeren lijkt goed op de rit. Er wordt de komende 2 jaar nog veel werk verzet. Het oplossen van het achterstallig onderhoud aan beschoeiingen en gemalen is opgestart.

Nieuwe regeling voor wateren buiten de hoofd en secundaire wateren

Voortgang maatregel

Op grond van de Overeenkomst Stedelijk Water uit 2016 verstrekken wij een financiële bijdrage aan gemeenten voor het onderhoud aan hoofd- en secundaire watergangen en open water en vijvers. In 2023 is samen met gemeenten een verduidelijking gegeven op de bestaande regeling. In maart 2023 zijn de bij deze regeling behorende middelen door het AB vastgesteld en verwerkt in de jaarlijkse bijdrage van WF aan de gemeenten

Stedelijk water data op orde Voortgang maatregel

De data over stedelijk water moeten onderdeel gaan uitmaken van onze legger. Dat is op dit moment nog niet het geval. Bij stedelijk water gaat het om alle waterstaatswerken in stedelijk gebied. Met de gemeenten maken we afspraken over het overnemen van het onderhoud van de wateren en de kunstwerken in het bebouwd gebied. Deze afspraken over het onderhoud, de onderhoudsplicht, de normering en de dimensionering van de waterhuishoudkundige objecten nemen we op in de legger. Voor het onderhoud dat gemeenten zelf uitvoeren, krijgen ze een financiële vergoeding. De informatie die is nodig is voor het onderhoud van het stedelijk water, nemen we in het beheerregister op.

Momenteel worden beleidsregels voor het opstellen van de legger in stedelijk gebied opgesteld. In 2024/2025 zullen zij worden vastgesteld door het AB. Aansluitend wordt daarna overeenkomstig de uitgangspunten van deze beleidsregels de legger gewijzigd. Dit zal in nauwe samenwerking met de gemeenten plaatsvinden.

Beheer en onderhoudsplannen Voortgang maatregel

Het opstellen van de BOP's (beheer-en onderhoudsplannen) kan starten wanneer de beleidsregels zijn vastgesteld. Daarna wordt de overdracht van de assets naar het waterschap uitgewerkt en worden de beheer- en onderhoudsafspraken vastgelegd in de Legger en/of de nog op te stellen BOP's.

Wat willen we bereiken?

Boezemplan

In 2024 beginnen we met het opstellen van een nieuw boezemplan. Daarin beoordelen we nut en noodzaak van één of meer extra zeegemalen.

Wat gaan we daar voor doen?

Onderzoeken of er extra maalcapaciteit nodig is langs de Waddenzeekust Voortgang maatregel

Doordat het onderzoek naar extra maalcapaciteit meer verbonden is aan de bredere scope van het boezemplan komt het resultaat van het onderzoek naar extra maalcapaciteit in 2025 beschikbaar.

Wat willen we bereiken?

Duurzaam zoetwaterbeheer

We houden water op de hoge zandgronden zoveel mogelijk vast en stimuleren initiatieven daartoe. Dat betekent dat we zorgen dat op de hoge delen meer regenwater naar het grondwater kan zakken en dat in de lage delen, zoals de beekdalen, water vertraagd wordt afgevoerd. Hierbij houden we rekening met de gestelde eisen aan de waterkwaliteit.

Wat gaan we daar voor doen?

Afronden onderzoeksproject waterconservering hoge zandgronden.

Voortgang maatregel

Het onderzoeksproject waterconservering hoge zandgronden is afgerond. We gebruiken de uitkomsten voor de subsidieregeling waterconservering en als input voor de verdere uitwerking van Frysland klimaatbestendig 2050+ en het Fries programma Landelijk gebied .

Uitvoeren pilots met hogere peilen.

Voortgang maatregel

We voeren pilots uit met hogere peilen in het voorjaar, samen met grondeigenaren en rayonbeheerders. Met betrekking tot de GLB-pilots zijn de vergunningstrajecten gestart en gaat de uitvoering dit najaar/winter starten zodat we gereed zijn voor 1 april 2025

Wat willen we bereiken?

Vergroten boezemberging

We vergroten voor 2035 de bergingscapaciteit van de boezem. Daarvoor realiseren we bergingsgebieden en breiden het oppervlakte voor de Friese boezem uit. Hierbij werken we samen met provincie, natuurbeheer en andere partijen om te bepalen welke gebieden we daarvoor gaan inrichten. De hectares hangen nauw samen met de actualisatie van het boezemplan.

Wat gaan we daar voor doen?

Inrichten bergingsgebied Bouwepet

Voortgang maatregel

Met de realisatie van het project in het gebied Bouwepet, ten zuiden van Gytsjerk, realiseren we ca. 85 hectare rententiegelgebied. De oplevering is in de zomer van 2024. Daarmee halen we de begroting (50 ha in 2024) ruimschoots.

Opleveren project Wielsicht

Voortgang maatregel

Met de afronding en oplevering van het project Wielsicht realiseren we 28,5 hectare boezemberging. Voor het einde van 2024 moet de afrekening van de subsidie gedaan worden.

Verkennen potentiële bergingsgebieden

Voortgang maatregel

De realisatie van waterberging staat onder druk en loopt vertraging op. Op bestuurlijk niveau wordt hier verder over gesproken. Het project bij Himpensermar zit in de voorbereiding en levert bij uitvoering ca. 80 hectare waterberging op.

Wat willen we bereiken?

Actualisatie en realisatie wateroverlastbeleid deelsystemen

In 2023 is de toetsing aan normering regionale wateroverlast afgerond. Dit geeft inzicht in de (klimaat)robuustheid van de deelsystemen. Dit inzicht gebruiken we om wateroverlastbeleid te actualiseren. Bij deze actualisatie hanteren we de uitgangspunten uit de visie Fryslân Toekomstbestendig 2050+. De vaststelling van dit beleid wordt voorgelegd aan het algemeen bestuur.

Wat gaan we daar voor doen?

Actualiseren wateroverlastbeleid deelsystemen.

Voortgang maatregel

De resultaten van de toetsing worden in 2024 aan het bestuur voorgelegd. Het beleid wordt in 2024 met het bestuur besproken en zal daarna de inspraak ingaan. Afronding is voorzien in het eerste kwartaal van 2025. Deze planning wijkt af van de planning die in de begroting 2024 is opgenomen.

Realiseren waterberging in combinatie met andere opgaven.

Voortgang maatregel

In lopende en de komende projecten realiseren we de bestaande opgave waterberging zoveel mogelijk in combinatie met andere opgaven en in overleg met de streek.

Wat willen we bereiken?

Peilbesluiten

We leggen voor een deel van het beheergebied peilbesluiten vast. De vrij afstromende gebieden zonder wateraanvoer maken daar geen deel meer van uit. Het gaat om verschillende typen peilbesluiten:

- revisiepeilbesluiten naar aanleiding van de vastgestelde watergebiedsplannen. Het gaat dan om vastlegging van de werkelijke veldpeilen, een "foto" van de actuele peilsituatie.
- partiële peilbesluiten naar aanleiding van peilaanvragen door inwoners, n.a.v. gebiedsprocessen of ambtelijke peilwijzigingen op initiatief van het waterschap zelf.

In 2024 werken we de achterstand die bij de revisiepeilbesluiten is opgelopen grotendeels weg. Een extern bureau zal drie revisiepeilbesluiten opstellen voor de gebieden Noardlik Westergoa, Súdwesthoeke en de Greidhoeke.

Wat gaan we daar voor doen?

Actualiseren nota peilbeheer

Voortgang maatregel

Er is geen nieuw beleid vastgesteld dat moet worden verwerkt in de Nota Peilbeleid. Er is daarom geen acties nodig geweest op dit punt.

Opstellen revisiepeilbesluiten

Voortgang maatregel

We stellen 7 revisiepeilbesluiten op: Greidhoeke, Noardlik Westergoa, Koningsdiep West (deelgebied groen), Linde, Âlde Feanen en Tusken Ie en Swemmer en Twijzel. Daarnaast behandelen we circa 15 partiële wijzigingen, afhankelijk van het aantal ingediende vragen.

Het ontwerp revisiepeilbesluit Twijzel heeft ter inzage gelegen. Hier is een zienswijze op binnengekomen welke momenteel wordt behandeld. Na afhandeling van de zienswijze wordt het, eventueel aangepaste, peilbesluit voor vaststelling voorgelegd aan het algemeen bestuur. De revisiepeilbesluiten Greidhoeke, Sudwesthoeke, Fryske Marren, Noardlik Westergoa worden op dit moment opgesteld. Wanneer deze zijn afgerond en het bestuurlijke proces ingaan worden de revisiepeilbesluit Tusken Ie en Swemmer en Linde opgesteld.

Er zijn tot nu toe in 2024 vijf partiële herzieningen behandeld door het dagelijks bestuur, voor één daarvan loopt de inzagetermijn nog de andere vier zijn onherroepelijk. Er worden momenteel zeven partiële herzieningen voorbereid.

Wat willen we bereiken?

Goed functionerende en gezonde waterinfrastructuur.

Met baggeren zorgen we voor een goed functionerende en gezonde waterinfrastructuur. We voeren baggerwerken uit in de hoofdwateren/(boezem)vaarten (waaronder E- en F-vaarwegen). Daarbij toetsen we ook de kwaliteit van het baggerslib om te beoordelen of we slib moeten afvoeren naar depots voor verontreinigde bagger.

Wat gaan we daar voor doen?

Baggeren hoofdwatergangen en (boezem)vaarten.

Voortgang maatregel

In 2024 voeren we in onderstaande (boezem)vaarten en hoofdwateren baggerwerken uit of bereiden we deze voor.

We baggeren :

Ferwerter/Jislumerfeart
Bakkefeanster/Haulerwyksterfeart
Gietersevaart
Nanneviid (kwaliteit baggeren)
Plusminus 285 kilometer hoofdwateren in landelijk gebied

We starten met het afwerken van weilanddepots of werken weilanddepots af naar aanleiding van baggerwerkzaamheden 2022/2023:

- Klynsmafeart (Echtenerbrug)
- Heksleat/Bantsleat (Bantega)
- Schoterlandse Compagnonsvaart
- Roptafeart
- P. Bouwesleat (Lytse Gaastmar E vaarweg)

We zijn bezig met de onderzoeken/voorbereidingen om de Jelsumervaart te gaan baggeren (PFAS).

Wat willen we bereiken?

Actieve kunstwerken

We werken doorlopend aan het programma actieve kunstwerken. Doel is om het bestaande areaal actieve kunstwerken in een goede staat te krijgen en te houden. Dit doen we volgens een vaste werkwijze. Daarbij houden we rekening met beschikbare budgetten en (personele) capaciteiten. We vervangen en reviseren assets in ons hele beheer gebied maar er is de komende jaren speciale aandacht voor de Greidhoeke.

De Greidhoeke ligt grofweg tussen de steden Leeuwarden, Franeker, Bolsward en Sneek. In het gebied staan 191 gemalen. Dit is 20% van het totale areaal. De gemalen komen voor een groot gedeelte uit de jaren '80 en '90. We hebben gekozen voor een programmatische aanpak waarbij 2030 alle (geautomatiseerde) assets in de Greidhoeke zijn onderzocht en waar nodig gereviseerd of vernieuwd.

In de projectfase passen we de methodiek van duurzaam grond- weg- en waterbouw toe. Zo maken we duurzaamheid tot een integraal onderdeel in het ontwerp. Daarnaast werken we binnen assetmanagement aan standaardisatie waarbij we duurzaamheid, kosten en levensduur tegen elkaar afwegen.

Wat gaan we daar voor doen?

Gemalen reviseren, vervangen en/of amoveren

Voortgang maatregel

We gaan in het ons hele beheersgebied een aantal gemalen reviseren, vervangen en/of slopen op basis van afwegingen die opgesteld zijn in beleid en assetmanagement:

- 9 gemalen vervangen
- 1 gemaal opheffen (koppeling met ander gemaal)
- 3 gemalen reviseren
- 3 stuwen automatiseren
- 1 inlaat automatiseren

opmerking: bovenstaande getallen hebben betrekking op de start van de projectfase. De doorloop van de projecten beslaan meerdere kalenderjaren

Wat willen we bereiken?

Peilbeheer

In ons beheergebied zijn circa 8.000 peilgebieden. Deze peilgebieden zijn vastgesteld en vastgelegd in de peilbesluitenkaart. Bij iedere asset geldt het peil uit het geldende peilbesluit. Aan de hand van de peilschalen en software voor het bedienen van assets wordt gecontroleerd of het juiste peil is ingesteld. Tijdens periodes van droogte kijken we waar nodig en waar mogelijk af van de peilbesluiten. De beheermaatregel (dreigend) watertekort geeft ons de ruimte om de peilen tijdelijk te verhogen. Tijdens periodes van wateroverlast anticiperen we juist door de peilen tijdig te verlagen om extra berging te creëren, en eventueel de berging in te zetten door de peilen te verhogen in de deelsystemen om (te) hoge boezemstanden te voorkomen.

Wat gaan we daar voor doen?

Controle op "goed peilbeheer"

Voortgang maatregel

Via software wordt de rayonbeheerder op de hoogte gehouden van de peilen en wordt er een alarmmelding verstuurd als er een storing of afwijking is.

Daarnaast is de rayonbeheerder veel in het veld, waarbij het controleren van de peilen 1 van zijn hoofdtaken is.

Meldingen over o.a. peilbeheer komen via het KCC (klant contact centrum) bij het Wetterskip binnen. Deze worden direct doorgezet naar de juiste rayonbeheerder. Meldingen handelen we af binnen 5 werkdagen, waarbij meldingen over een te hoog of laag waterpeil met voorrang worden behandeld.

Jaarlijks wordt gekeken waar verschillen zitten tussen het peilbesluitpeil en het beheerpeil. Het actualiseren van peilbesluiten is een doorgaand proces doormiddel van het uitvoeren van revisie peilbesluiten. Hierbij wordt een gebied onder de loep genomen en alle afwijkingen in beeld gebracht en stuk voor stuk beoordeeld wat hier het juiste peil moet zijn.

Beschermen en verbeteren van het oppervlaktewater

Wat willen we bereiken?

Waterkwaliteit KRW-waterlichamen

Vanuit de Europese Kader Richtlijn Water (KRW) worden eisen gesteld aan de bescherming en verbetering van de waterkwaliteit. Overheden hebben de verplichting hun bevoegdheden in te zetten om hieraan te voldoen.

In 2021 is voor de periode 2022-2027 een nieuwe KRW-beslisnota vastgesteld. De KRW-beslisnota bevat voor 24 waterlichamen een totaal van 116 maatregelen die uitgevoerd moeten worden. In het uitvoeringsplan is de programmering van de uitvoering van de maatregelen uit de KRW-beslisnota opgenomen. Volgens bestuurlijk besluit voeren we, eventueel samen met de provincie, 82 van de 116 maatregelen uit. De maatregelen bestaan uit aanleg natuurvriendelijke zones, visvriendelijk maken van kunstwerken, ecologisch beheer en onderhoud, waterkwaliteitsbaggeren t/m verkennen van verdergaande zuivering afvalwater, aanpak landbouw via het Deltaplan agrarisch waterbeheer (DAW) en aanpak overstorten i.s.m. gemeenten. Ook worden de vergunningen geactualiseerd.

Wat gaan we daar voor doen?

Realiseren KRW maatregelen

Voortgang maatregel

We lopen op schema met de uitvoering van de KRW-maatregelen volgens programmering. Er zijn tegenvallers (maatregelen waarbij bijvoorbeeld door knelpunten in vergunningverlening of grondverwerving de uitvoering enige vertraging oploopt) en meevallers (maatregelen die door bijvoorbeeld meekoppelkansen of subsidies versneld in uitvoering konden worden gebracht). Maar gemiddeld lopen we op schema om alle nu voorgenomen maatregelen uit te voeren. Eventuele bijstellingen in het maatregelenpakket doen we aan de hand van de tussentijdse evaluatie.

Evalueren KRW

Voortgang maatregel

De werkzaamheden voor de geplande KRW-tussenevaluatie lopen op schema. We verwachten deze conform afspraak in december 2024 aan te bieden aan het algemeen bestuur ter besluitvorming.

Wat willen we bereiken?

Waterkwaliteitsdoelen niet KRW-wateren

Ongeveer de helft van het water in ons beheergebied behoort niet tot de KRW-waterlichamen ('niet KRW-wateren'). Met de provincie hebben we afgesproken om ons bij de bescherming van deze wateren te richten op drie categorieën:

1. wateren in landelijk gebied

2. wateren in natuurgebied
3. wateren in bebouwd gebied

Elk van deze categorieën heeft een eigen aanpak. Daarmee gaan we de komende jaren samen met de provincie aan de slag.

In 2024 wordt de methodiek voor het beschermen en verbeteren van wateren in de bebouwde omgeving, gemeente voor gemeente, gezamenlijk verder toegepast. We koppelen het bepalen van doelen aan het opstellen van zogenoemde beheer- en onderhoudsplannen binnen het programma stedelijk water. Hierin leggen we ook de afspraken over waterkwantiteitsbeheer vast. Voor het beschermen en verbeteren van wateren in natuurgebied stellen we in 2024 een methodiek op met de provincie.

Wat gaan we daar voor doen?

Vaststellen doelen en maatregelen met gemeenten Voortgang maatregel

Prestatie indicatoren voor wateren in bebouwd gebied:

2024 Uitwerken van Leeuwarden en Noardeast-Fryslân

2025 Uitwerken van Fryske Marren en Waadhoeke

2026 Uitwerken van Heerenveen, Ooststellingwerf, Weststellingwerf, Achtkarspelen en Dantumadiel

2027 Uitwerken van Harlingen, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Waddeneilanden

Toezicht lozingen recreatievaart Voortgang maatregel

Naar verwachting wordt het lozingsverbod voor de recreatievaart per 2025 handhaafbaar door verplichte verzegeling van de lozingsvoorzieningen. Als dat het geval is, stellen we in 2024 een plan op voor het organiseren van het toezicht hierop.

Wat willen we bereiken?

Zwemwater

Wij monitoren jaarlijks de waterkwaliteit van zwemwateren. We stellen verbeterplannen ('zwemwaterprofielen') op voor zwemwateren die nog geen 'goed' of 'uitstekend' scoren. Samen met onze partners nemen we maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren. Het kan hierbij om praktische maatregelen gaan, maar ook om afspraken over communicatie, regelgeving, handhaving, taakverdeling en samenwerking. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de maatregelen ligt bij de betrokken partijen zoals gemeenten, exploitanten en de provincie Fryslân. In sommige gevallen is er meer onderzoek naar de oorzaken van verontreinigingen nodig. Hierover maken we afspraken met de betrokken partijen.

Wat gaan we daar voor doen?

Actualiseren van ongeveer vijf zwemwaterprofielen Voortgang maatregel

Afhankelijk van de meetresultaten zwemwaterkwaliteit actualiseren we in 2024 circa vijf zwemwaterprofielen met daarin de voorgestelde verbetermaatregelen voor locatiehouders van zwemwateren. Door vroegtijdig locatiehouders te betrekken zien we een verbetering van de zwemwaterkwaliteit.

Wat willen we bereiken?

Biodiversiteit

Aandacht voor biodiversiteit is onderdeel van en gekoppeld aan ons reguliere werk en draagt bij aan schoon en voldoende water in het watersysteem.

Wat gaan we daar voor doen?

Bestrijding exotische waterplanten Voortgang maatregel

We bestrijden exotische waterplanten zoals de grote waternavel, waterteunisbloem en watercrassula. Deze planten vormen een bedreiging voor de wateraanvoer en waterafvoer in ons beheergebied. Naast de dreiging voor de waterkwantiteit hebben zij een verstikkende werking op gewenste waterplanten die onze wateren schoon houden zoals fonteinkruiden.

Pilot Amerikaanse rivierkreeft Voortgang maatregel

We voeren een pilot uit (2023-2025) naar de verspreiding en soorten Amerikaanse rivierkreeften in ons beheergebied. Door de schade die ze aan waterplanten kunnen toebrengen, zorgen de uitheemse rivierkreeften ervoor dat natuurherstel moeizamer optreedt. Daarnaast hebben ze een negatieve impact op vissoorten, waterdiertjes en zorgen ze door hun graverij voor baggeraanwas.

Vervullen van de maatschappelijke functie

Wat willen we bereiken?

Wetterskip Fryslân als waterautoriteit

We willen dat Fryslân klimaatbestendig is, zoals in onze blauwe omgevingsvisie (BOvi) omschreven.

Bovendien streven we ernaar om met onze BOvi externe impact te hebben op het beleid en de plannen van derden. Op deze manier willen we onze maatschappelijke rol als waterautoriteit voor het watersysteem vervullen en samenwerken aan een klimaatbestendig Fryslân in 2050.

Wat gaan we daar voor doen?

Uitwerken visie Fryslân klimaatbestendig 2050+ Voortgang maatregel

We maken een tussenbalans van het waterbeheerprogramma 2022-2027 in het licht van de Blauwe Omgevingsvisie.

Daarom worden de aanpassingen voor veen, zand, klei, bebouwd gebied, Friese Boezem en Waddeneilanden verder ontwikkeld voor bijdrage aan onze inbreng in de gebiedsgerichte aanpak voor het FPLG. In dat kader wordt ook een aanpak ontwikkeld voor de BOvi benodigde aanpassing/bijstelling van ons interne beleid, regels en normen.

Actualiseren beleid grondwateronttrekkingen

Voortgang maatregel

In het kader van duurzaam beheer zoetwater zijn we begonnen met het ontwikkelen van nieuw beleid voor grondwateronttrekkingen. In de begroting 2024 hebben we toegezegd in 2024 met de actualisatie te komen, dit wordt echter vertraagd door inzet op onderwerpen. We verwachten in 2025 het geactualiseerde beleid aan het algemeen bestuur voor te leggen.

Opstellen beregeningsregeling grondwater

Voortgang maatregel

In kader van duurzaam beheer zoet water stellen we een beregeningsregeling grondwater op. Dit beleid leggen we voor aan het AB.

Wat willen we bereiken?

Watertoets

De Unie van Waterschappen heeft een nieuwe concept handreiking watertoets 2.0 opgesteld (2023). Deze handreiking geeft aan hoe art. 5.37 Besluit kwaliteit leefomgeving onder de Omgevingswet (weging waterbelang) opvolger van de watertoets - optimaal kan bijdragen aan de nieuwe positie van het waterbelang in de ruimtelijke planvorming.

Wat gaan we daar voor doen?

Actualiseren Leidraad watertoets

Voortgang maatregel

We gaan in 2024 de Leidraad Watertoets (2013) actualiseren en in lijn brengen met onze Blauwe Omgevingsvisie (BOVI) 'Fryslân klimaatbestending 2050+'. In de zomer 2024 is gestart waarbij een brede vertegenwoordiging van gemeenten, provincie van zowel water als RO afdelingen, en Vitens zijn betrokken bij de totstandkoming van de leidraad weging waterbelang. Eind 2024 zal een eindconcept gereed komen en bestuurlijke besluitvorming zal begin 2025 kunnen plaatsvinden.

Wat willen we bereiken?

Gebiedsgericht werken

Ons waterschap is van en voor de samenleving. We werken in gebieden nauw samen met gemeenten en provincie, als één overheid. Ieder vanuit eigen taken en bevoegdheden. We leggen hierover afspraken vast, ook over de inzet van procesgelden en menskracht door het waterschap.

Wat gaan we daar voor doen?

Opstellen samenwerkingsovereenkomsten GGA

Voortgang maatregel

In het kader van de gebiedsgerichte aanpak (GGA) om te komen tot uitvoering van het FPLG in de verschillende deelgebieden binnen Fryslân stellen we duidelijke samenwerkingsovereenkomsten op met de provincie en gemeenten. Daarvoor is een conceptovereenkomst door een werkgroep gemaakt. Als gevolg van het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet wordt momenteel onderzocht wat de effecten zijn voor het FPLG en of dit nog consequenties heeft voor besluitvorming over de samenwerkingsovereenkomst tussen WF, provincie en gemeenten

Wat willen we bereiken?

Meer water vasthouden in de bodem

We werken samen met de landbouw aan het vergroten van het waterbergend vermogen van de bodem.

Wat gaan we daar voor doen?

Werken aan waterbergend vermogen van de bodem

Voortgang maatregel

Met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) en het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG) geven we hieraan invulling. Het halen van dit doel hangt af van de beschikbaar middelen die vrij worden gegeven via deze programma's.

Wat willen we bereiken?

Funderingen

Er is een maatschappelijk, financieel en juridisch aanvaardbare oplossing voor woningen met funderingsproblemen in het veenweidegebied. Via het bestuurlijk overleg funderingen wordt het bestuur geïnformeerd.

Wat gaan we daar voor doen?

Uitvoeren Aanpak funderingsproblematiek

Voortgang maatregel

We geven tot en met 2029 uitvoering aan de Aanpak Funderingsproblematiek o.a. door:

- Een Fries Funderingsloket op te zetten, waar inwoners van het veenweidegebied voor raad en daad terecht kunnen
- Een subsidieregeling voor funderingsonderzoek en funderingsherstel in te voeren
- De Code rood-gevallen in de Grote Veenpolder adequaat te helpen met hun funderingsherstel
- Aandacht te houden voor bijzondere gevallen en hun financieringsbehoefte
- Innovatie in funderingsherstel te stimuleren
- Bestuurlijke en ambtelijke lobby richting het Rijk om meer aandacht en middelen voor de Funderingsaanpak te verkrijgen.

Wat willen we bereiken?

Veenweiden

In zes gebiedsprocessen werken we samen met partners aan plannen of maatregelen om de veenweidedoelen te realiseren. Belangrijke doelen zijn onder andere het aanpassen van het watersysteem aan klimaatverandering en een duurzaam toekomstperspectief voor de landbouw.

Wat gaan we daar voor doen?

Uitvoeren van de gebiedsprocessen volgens Veenweideprogramma Voortgang maatregel

- Gebiedsproces Hegewarren Oranje, GLB aanvraag ingediend. Capaciteit benodigd om geld maatregelpakketten weg te kunnen zetten. Integrale verkenning en opstellen transitieontwerp t.b.v. besluitvorming heeft vertraging opgelopen, na de zomer wordt dit weer opgepakt.
- Gebiedsproces Idzegea – Oranje. Onvoldoende capaciteit om alle lopende zaken goed op te kunnen pakken en uit te voeren. Gebiedscommissie en klankbordgroepen lopen evenals besteden regiodealmiddelen (laatste met wat vertraging). Geen capaciteit voor nieuwe pilots.

Implementatie aanpak hoogwatercircuits Voortgang maatregel

De in 2022 vastgestelde aanpak van hoogwatercircuits brengen we verder in de praktijk. We werken beleidsregels uit, richten de gegevensregistratie in en in een eerste selectie van urgente hoogwatercircuits starten we met planvoorbereiding voor de jaren 2025-2028. Voor dit jaar willen we het exploitatiegeld besteden aan de zogeheten no-regret maatregelen om bij de meest urgente hoogwatercircuits een aantal knelpunten aan te pakken.

Vaststellen compensatiesystematiek Veenweiden Voortgang maatregel

De compensatiesystematiek veenweiden(CSV) wordt gezamenlijk met Provincie gemaakt en voor bestuurlijke vaststelling voorgelegd. Met dit instrument kan in de gebiedsprocessen de vermogens- en inkomensschade als gevolg van de peilverhogingen worden bepaald. CSV is bestuurlijk vastgesteld en op route naar Europa voor een staatssteuntoets.

Wat willen we bereiken?

Klimaatneutraal en circulair

Wetterskip Fryslân is sinds 2023 energieneutraal en wil in 2030 klimaatneutraal zijn en circulair in 2050.

Wat gaan we daar voor doen?

Gemalen zoveel mogelijk inzetten op momenten dat er veel, vooral duurzame stroom aanwezig is Voortgang maatregel

Gemalen zoveel mogelijk inzetten op momenten dat er vooral veel duurzame stroom aanwezig is. Op basis van de pilot uit 2023 gaan we dit bij meer gemalen toepassen.

Slim malen met getijdensturing Voortgang maatregel

Energie besparen door het gemaal aan te sturen op basis van eb en vloed. Bij gemaal Ropta aan de Waddenzeedijk heeft dit het afgelopen jaar gezorgd voor ruim 25% minder energiegebruik. In 2024 gaan we dit ook voor het Miedemagemaal bij Zwarte Haan inrichten.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de netto lasten voor de opgave Watersysteem opgenomen. Deze netto lasten zijn per beleidsproduct, zoals deze in de landelijke standaard indeling voor waterschappen is voorgeschreven.

Exploitatie

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2024	Actuele begroting	Mutaties VR2 2024	Nieuwe actuele begroting 2024
Netto lasten				
Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	-1.270	-1.270		-1.270
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	-25.933	-26.533		-26.533
Baggeren van waterlopen en saneren waterbodems	-5.803	-6.231		-6.231
Beheer hoeveelheid water	-29.301	-29.301		-29.301
Beheersinstrumenten watersystemen	-1.020	-1.020		-1.020
Eigen plannen	-10.474	-10.709		-10.709
Monitoring watersystemen	-6.873	-6.873		-6.873
Plannen van derden	-447	-447		-447
Toezicht	-2.013	-2.013		-2.013
Vergunningen en meldingen	-3.390	-3.390		-3.390
Handhaving	-991	-991		-991
Adviezen vergunningen	-211	-211		-211
Totaal netto lasten	-87.726	-88.989	-0	-88.989
Mutaties reserves				
Dotaties				-0
Onttrekkingen	265	928		928
Totaal mutaties reserves	265	928	-0	928
Totaal opgave	-87.461	-88.061	-0	-88.061

Toelichting op Wat mag het kosten?

Er zijn verschuivingen binnen het budget van de opgave, maar dat leidt per saldo niet tot een overschrijding. Er wordt dan ook geen begrotingswijziging voorgesteld..

Onderhoud watersysteem

- De personeelskosten zijn nog wat hoger dan geraamd in VR 1 door het kunnen invullen van vacatures.
- De afschrijvingskosten zijn ook hoger omdat per 1 januari het project vismigratie eerder is geactiveerd. Hiermee was bij het opstellen van begroting 2024 geen rekening gehouden.

Beheer hoeveelheid water

- De stookolietank van het Wouda gemaal wordt voortaan gevuld met HVO (biodiesel). Biodiesel kan zomers goedkoper worden ingekocht en daar wordt op ingespeeld.
- De verbruikskosten voor elektriciteit zijn hoger door de grote hoeveelheid neerslag in de eerste helft van het jaar (ten opzichte van 2023 is het verbruik t/m juli ruim 1,5 miljoen Kwh. hoger). De gunstige tarieven en lagere energiebelasting dempen deze kostenstijging enigszins. De kosten voor netbeheer zijn wel hoger dan de uitgangspunten in de begroting. Een andere flinke kostenverhogende component is de bijdrage voor het lidmaatschap van de energiecoöperatie OVEF (ruim € 600.000,-) die voor 2024 moet worden betaald.

Eigen plannen

Het budget veenweide is opgebouwd uit 3 onderdelen namelijk Veenweideprogramma, Hoogwatercircuits en Funderingsproblematiek. Het totale budget bedraagt ruim € 2,7 miljoen.

De realisatie tot nu toe bedraagt ruim € 300.000,-.

- Ondanks de vele personele wisselingen wordt een groot deel van het werkprogramma gerealiseerd. De verwachting is dat hier een bedrag van ca € 100.000,- overblijft in 2024.
- De beschikbare gelden voor hoogwatercircuits worden als het weer stabiel blijft in het najaar volledig uitgegeven.
- In het najaar van 2024 ontvangen we conform de bestuurlijke afspraak de rekening over 2023 en 2024. Deze passen binnen de geraamde bedragen hiervoor.

Opgave watersysteem algemeen

- De te activeren uren blijven (net als in 2023) achter ten opzichte van wat begroot is. Er is meer gewerkt aan exploitatieprojecten en daarnaast wordt gewerkt aan projecten die liggen onder de activering grens van € 250.000,-. Ook is het tarief van doorbelasten lager dan in 2023. De cashflow van de investeringen loopt achter bij de raming, in 2024 zijn ook nog nauwelijks nieuwe kredieten aangevraagd.
- Er zijn kosten (bijna € 400.000,-) gemaakt voor de onderzoeken van de PFOS-calamiteit Jelsumer Feart, maar in de prognose is ervan uitgegaan dat alle gemaakte kosten worden vergoed door het Rijk (Defensie).

Investeringen

In onderstaande tabel is de eindwerk-inschatting per project weergegeven. De eindwerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afrotingen en aanvullend krediet.

Lopende projecten

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindwerkinschatting (EWI)		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)
Kunstwerken actieve waterbeheersing	21.380	20.760	20.412	19.538	968	1.222
Inrichting Watersystemen	6.177	5.677	5.636	5.217	541	460
KRW-inrichtingsmaatregelen	10.994	7.415	8.652	6.186	3.579	1.229
Programma /veenweide	500	288	500	288	0	0

Projecten met een onder- of overschrijding

De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan € 100.000 of meer dan 5% worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast.

bedragen x € 1.000

	Krediet		Eindwerkinschatting		Verschil		Toelichting
	Bruto	Netto (A)	Bruto	Netto (B)	€ (A-B)	in %	
Vispassage Fryslan 1	1.774	850	1.246	450	400	47%	A

Toelichting op onder- of overschrijding

A. Vispassage Fryslan (onderschrijving €400.000)

Binnen dit project is de aanbesteding gunstig uitgevallen en hoeft er geen beroep gedaan te worden op de risicoreservering.

Verstrekingen

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting		Prognose 2 2024		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)
Kunstwerken en actieve waterbeheersing	12.250	12.250	12.460	10.660	-/-210	1.590
Inrichting Watersystemen	1.750	1.750	370	370	1.380	1.380
KRW Inrichtingsmaatregelen	2.200	2.200	730	730	1.470	1.470
Uitvoeringsprogramma Veenweide	400	400	0	0	400	400
Infrastructuur geautomatiseerde assets WS	400	400	400	400	0	0
Totaal	17.000	17.000	13.960	12.160	3.040	4.840

Toelichting op verstrekingen

De krediet verstrekking blijft in deze prognose € 4.840.000 achter bij hetgeen beschikbaar is voor 2024. Voor Kunstwerken en actieve waterbeheersing is vertraging ontstaan door grondverwerving- en juridische trajecten Voor de portfolio's Inrichting Watersystemen en KRW wordt gewacht op de evaluatie van de KRW maatregelen eind 2024. Ten aanzien van Veenweide zijn er landelijke ontwikkelingen die spelen zoals rond het NPLG, waardoor er waarschijnlijk in 2024 geen aanvragen meer gedaan zullen gaan worden.

